

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת חיי שרה

אור

חובת האדם לחקור ולברר בענייניו הרוחניים

בראשית פרק כד (א) וְאַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב בָּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל: (ב) וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל עֲבָדָיו וְקָן בֵּיתוֹ הַמִּשְׁלָל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ שִׁים זֶה יִדְּהָ תַּזוֹת יִרְכִּי: (ג) וְאִשְׁפִּיעַר בִּיקוֹק אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקְוֶה אֵשֶׁה לְבָנִי מִבָּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אֲנִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ: (ד) כִּי אֵל אֶרֶצִּי וְאֵל מוֹלְדָתִי תִלְכֶּה וְלִקְחוּתָ אֵשֶׁה לְבָנִי לְיִצְחָק:
שאלות:

א} יש להעיר ולהבין מדוע התורה מאריכה וכותבת את התוארים על אליעזר כאשר מצווה אותו לחפש שידוך, ויאמר אברהם אל עבדו "זקן ביתו המושל בכל אשר לו" הלא הדבר מיותר לחלוטין ואינו עניין להדגיש הדבר ומספיק שהיה אומר ויאמר אברהם לאליעזר עבדו שים נא ידך וכו'?

ב} ועוד יותר קשה לפי מה שדרשו חז"ל בביאור התוארים האלה במסכת יומא דף כח ע"ב אליעזר עבד אברהם זקן ויושב בישיבה היה, שנאמר ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו. המשל בכל אשר לו, אמר רבי אלעזר: שמושל בתורת רבו. הוא דמשק אליעזר - אמר רבי אלעזר: שדולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים. ועלינו להבין איזה עניין היה לאברהם לשבח ולהלל כעת את עבדו בתוארים כאלה נכבדים?

ג} ועוד יש להקשות הרי אליעזר היה עבדו הנאמן המושל בכל אשר יש לאדונו ולא חשש שימעול ברכושו, א"כ כיצד עבור השליחות לחפש שידוך לבנו נצרך להשביעו שיקיים השליחות ולא נתן בו אימון?

מנהג העולם:

כאשר נתבונן במנהג העולם שבכל צרכיו הגופניים מברר וחוקר היכן אפשר להשיג את הדבר הטוב ביותר הן בביגוד והן בהנעלה וכן תכשיטים וכדומה וק"ו ברכושו אם רוכש בית מקבל חוקר על נאמנותו, ואם נצרך לרופא מברר על ממוחיותו ונסיונו, ואילו כאשר מדובר בענייני התורה והמצוות סומך על כל המזדמן לידו מבלי לשאול ולחקור, ואילו אברהם מייסד אומתנו ואת עם ישראל מלמדנו בדיוק ההיפך שכל מה שקשור לגוף אפשר לסמוך ולהאמין ולהפקיד ולתת סמכויות, אולם בדברים רוחניים כבדהו וחשדהו אין לסמוך על הזקן והכובע והכרס מאחר ויש נגיעה הכלל שאין נחתום מעיד על עיסתו גם אם יהיה כמשה רבנו וחובתו של האדם לבדוק ולברר בכל הנוגע לנשמתו.

ברוחניות לא לסמוך:

ובזה יובן היטב מעשיו של אברהם אבינו המסופר בפרשתנו בהיותו מייסד האומה ומתווה הדרך לדורות הבאים אחריו כדכתיב בראשית פרק יח פסוק יט כִּי יִדְעָתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְאָה אֶת־בְּנֵי וְאֶת־בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשִׁמְרֵי דָרָךְ יִקְוֶה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לְמַעַן הָבִיא יִקְוֶה עַל־אַבְרָהָם אֶת אֲשֶׁר־דָּבָר עָלָיו: לזאת אברהם אבינו מדגיש בלשונו דווקא במקום זה את התוארים הנכבדים אשר הגיע אליהם עבדו שהיה זקן ויושב בישיבה ואף מושל בכל תורתו ומלמדו לאחרים ובכל זאת הבדיל אברהם אבינו בין התייחסות לרכושו הגשמי לעומת החלק הרוחני, שברכושו נתן אימון מלא באליעזר והוא המושל בכל אשר לו ומפקיד את כל רכושו בידו מתוך אימון מלא, אך למרות זאת ולמרות כל גדולתו וצדקותו בדבר רוחני אינו נותן אימון ואינו סומך עליו ונצרך להשביע אותו שיעשה כדבריו. וכאשר מבואר בתורה שבתחילה אמר אולי א תובא וכשמצא כבר את השידוך וחזר על הסיפור אמר אלי בלי ואו ופרש"י שרק אז הבחין שהשאלה אולי לא תובא נבעה מהנגיעה שלו שרצה השידוך לביתו, הראת לדעת גם ענק כזה אשר מושל בכל תורת רבו עד שדמות דיוקנו כאברהם מכל הבחינות ברגע שיש נגיעה אי אפשר לסמוך עליו, וכבר אמרו דורשי רשומות שנאמר בפסוק תמים תהיה עם השם אלוקיך, לדייק מכך שרק עם השם אפשר ללכת בתמימות אבל עם בני אדם אין ללכת בתמימות.

דברי האור שרגא בהשבעת יעקב את יוסף בנו:

כמו כן מצינו שכך נהג יעקב אבינו, כתוב ויקרבו ימי ישראל למות, ויקרא לבנו ליוסף! ויאמר לו, אם נא מצאתי חן בעיניך שים נא ידך תחת ירכי, ועשית עמדי חסד ואמת, אל נא תקברני במצרים. וכתב בספר אור שרגא יש להקשות, למה כל החרדה הזאת, וכי היה ספק אצל יעקב, שיתאמץ יוסף בכל כחו לעשות רצונו האחרון של אביו, אף אם לא ישיבעהו? גם יש לדקדק למה אמר ועשית עמדי ולא אמר ועשית לי? והיה אפשר לבאר, כי יעקב היה ירא, אשר יוסף בכל עוז אהבתו וצדקותו בכל זאת לא יאבה לשמוע להסיעו ממצרים ולקברו במערת המכפלה, והצדק והדין יתמכו ויחזקו בו, לחוס יותר על טובת כלל עמו, מלעשות נחת רוח ורצון אביו. למען כאשר יפלו בעמק מצולת הצרות והגלות, יוכלו לבא להשתטח על קבר אביהם בתפלה ותחנון, למען ימצאו הצלה מידי רודיהם, בזכות הצדיק. והלא יעקב אמר בעצמו שבשביל זה קבר את רחל בדרך ולא הכניסה למערת המכפלה, כדי שישתטחו הולכי גלות על קברה, כמובא ברש"י. אכן יעקב לא היה יכול למסור עצמו להיקבר במצרים, למען הציל עם ישראל מצרתם, כי יראת אמת קוננה בלבבו, שמא יעשוהו עבודה זרה, כי הוא הצילם מחמש שנות רעב, וכשם שנפרע הקב"ה מעובדי אלילים כך נפרע מאליליהם, ולא להצלה יהיה קבור במצרים, וגם בעת קץ הגאולה שנאמר אלקי אבותיכם אלקי אברהם יצחק ויעקב

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

שלחני אליכם (שמות ג' ט"ו), היה נפקד שם יעקב, אם היה קבור במצרים ונעשה עבודה זרה. ולכן להוציא את יוסף מכל טעות אשר יוכל לפול בה על כן לא אמר ועשית לי, לא לי החסד, כי אם ועשית עמדי חסד ואמת, לכל כלל ישראל, אל נא תקברני במצרים, ואז אהיה מסייע לאברהם ויצחק לגאולה שלימה. הראת לדעת שלא סמך רק על צדקתו של יוסף אלא השביעו שמא יעשה חשבונות אחרים.

כמו כן מצינו שמשיעו את כה"ג ביום הכיפורים:

כמו כן מצינו מבואר על עבודת יום כיפורים במשנה מסכת יומא פרק א משנה ה: מסרוהו זקני בית דין לזקני כהונה והעלוהו לעליית בית אבטינס והשביעוהו ונפטרו והלכו להם ואמרו לו אישי כהן גדול אנו שלוחי בית דין ואתה שלוחנו ושלח בית דין משביעין אנו עליך במי ששכן שמו בבית הזה שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך הוא פורש ובוכה והן פורשין ובוכין: וכתב בפירוש המשנה לרמב"ם ומשביעין אותו על דבר שאי אפשר לשום אדם לראותו אם שנהו. ללמדנו שלא סמכו על הכהן הגדול אלא נצרכו להשביעו מפני השפעת הצדוקים.

מעשה שהיה המלמד מוסר על הנהגת האדם:

וכמסופר על הגאון ר' ישראל מסלנט כאשר הגיע לאיזה אכסניה, פנה אליו בעל האכסניה בראותו שיש לו הדרת פנים זקן ופאות אולי כבודו יכול לשחוט לי עוף כיון שלא השיג שוחט, השיבו שעוד כמה זמן ישיב לו תשובה, המתין כמה זמן ופנה אליו הצדיק לבעל האכסניה שהוא זקוק להלואה לזמן קצר, השיבו בעל האכסניה הרי אתה נראה לי חכם ואיך אתה מבקש ממני דבר כזה הכיצד אוכל להלוות לך כאשר איני מכיר אותך מי אמר שאתה נאמן להשיב ומי אמר שביכולתך להשיב ההלואה, ענה הצדיק ואמר לו ישמעו אוזנך מה שפיך מדבר אם כן כיצד הנך מבקש ממני לשחוט לך עוף בלי להכיר האם אני אדם מוסמך לשחוט ולא יאכיל אותך נבלה, ואם על סכום קטן של כסף אינך יכול לסמוך על חזותי כיצד על עסקי נשמה הנך סומך עלי. וזה מוסר השכל לכל אדם שלצערנו בענייני הגשמיות מרבה לחקור ולברר ואינו סומך לעומת עניינים רוחניים סומך בנקל.

מעשה שהיה בירושלים בשנת תשנ"ג עם הראב"ד זירושלים:

מסופר על הרה"ג משה אריה פריינד זצ"ל גאב"ד עיה"ק ירושלים בחודש תמוז שנת תשנ"ג לפ"ק חלחלה עברה בגוים של חרדי ירושלים עת היוודע על מכשול הכשרות החמור שאירע בעיר וכי רבים ושלמים נכשלו באכילת בשר פיגול, הסערה פרצה כשנודע כי בעל קייטערינג שהיה מוזמן תדירות להגיש הסעודות בשמחות בני היהדות החרדית הנאמנה בעקבות הודעותיו החוזרות כי הבשר שהוא מגיש לציבור הסועדים הוא מכשרות מהודרת קנה לאמתו של דבר את הבשר בחנות שיש עליה הכשר מטעם הרבנות הציונית. זעזוע עז אחז באלו שבעבר סעדו בסעודות שהוגשו על ידי בעל הקייטערינג הלזה בהוודע להם כי בשר שאינו כשר בא לפיהם, אך בנוסף זעזעו גם שאר כל תושבי עיר הקודש בהווכח כי לא ניתן כלל לסמוך על נאמנות בעל קייטערינג גם אם הוא שומר תורה ומצוות, בסעודה שלישית פרשת פנחס כ"א תמוז תשנ"ג לפ"ק בתוך דברי התורה שרבינו דרש על השלחן נשא דברים בנושא הוא גילה דעתו כי הקולר תלוי בצואר אלו שהתנגדו לרעיון הכנסת בעלי הקייטערינג תחת סמכות כשרות, באותם הימים עדיין לא היו בעלי הקייטערינג בירושלים תחת סמכות כשרות כלשהי והמזמינים היו סומכים על נאמנותם שלא יכשילום במאכלים שאינם כשרים. באמרם כי ניתן לסמוך על נאמנותם בנוגע לכשרות המאכלים והביע תקותו כי עתה לאחר המכשול החמור ילמדו לקח כי לא ניתן לסמוך על נאמנותם של אלו כלל וכי אין להזמין הגשת סעודות אלא מבעלי קייטערינג הנתונים תחת סמכות כשרות מהודרת. בדבריו גם הכה רבינו על קדקד אלו שהביעו חשש מהכנסת בעלי הקייטערינג תחת סמכות כשרות מחמת ההעלאה הצפויה במחיר הגשת הסעודות, רבינו גילה דעתו כי כדאי לשלם כל מחיר שהוא בכדי להנצל ממכשול מאכלים אסורים ובפרט שהעלאת המחיר תהא אך ורק כפי הוצאות ההשגחה הנדרשת.

מעשה שהתארח האדמו"ר במלון גלאט:

עוד סיפר אדמו"ר הגאון ממאטרסדוף זצ"ל מעשה שקרה לו כאשר נסע להבראה לקארלסבאד אמרו לו שיש שם מלון חרדי ביותר מלוננו של ר' יונה פאקלער, הלך לשם ואמר לבעל המלון למדנו בשולחן ערוך ביו"ד סימן קי"ט באכסניא שהוא אוכל שמה צריך לדקדק אם הבעל הבית ואנשי ביתו המה כשרים ונאמנים, ואם רוצה לאכול בשר במקום שאינו ידוע לו צריך לחקור ולדרוש היטב מי הוא השוחט וכו', אמר לו בעל המלון הכשרות אצלינו הוא על צד היותר טוב, ואספר לכוודו שיש כאן הרבה מתנגדים לשוחט העיר משום שהוא מקצר זקנו וכדו' לפיכך החליטו גדולי הרבנים והאדמו"רים שבבית מלוני יתקבל שוחט מיוחד, ומחר יהיה האות הזה שיתאספו הרבנים ויפסלו את שוחט העיר ובמקומו יתקבל השוחט החדש, תוך כדי שיחתם נכנס למלון השוחט החדש, הציגו בעל המלון לפני אדמו"ר זצ"ל והציע לו שיתנה על קנקנו, סיפר לנו אדמו"ר זצ"ל הצעתי לשוחט את השאלה הנ"ל שהובאה לעיל ושאלתי מה דעתו אמר לי כשר, שאלתי עוד כמה שאלות וראיתי שאינו בקי בדינים, אמרתי לו יסלח לי כבודו אין הוא ראוי להיות שוחט ובודק כי אינו בקי בדינים וכו'.

הרב הראשי עיה"ק אלעד מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, תיכון בית יעקב החדש, ת"ת מאור ישראל,
ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad, Israel MORDECHAI MALKA, Founder & President of Institutions "Or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

מעשה שהיה איתי:

לאחר נישואי למדתי בכולל אשר היה יום לימודים ארוך מחוץ לעיר ולזאת הנהלת הכולל סידרה ארוחה חמה בצהריים, מנהגם היה לקנות מבעל אטליז המתפלל באותה בית הכנסת ואף היה בא ללמוד בכולל והיה רוכש הבשר ממפעל מרבק שהיה בהכשר הרבנות, אלא שהיו מבררים בכל פעם איזה מספר בהמה יצא חלק ואותה בהמה היה רוכש אותה וממנה היה מביא לכולל, אולם בהיותי שוחט כי מו"ר אבי זצ"ל למדני שחיטה ובכל חג היינו שוחטים למשפחתנו ידעתי מקרוב עד כמה הדבר אינו פשוט קשה לסמוך על דברים אלו ולזאת לא סמכתי ומעולם לא אכלתי את הבשר הזה, למרות שהאברכים וראשי הכולל סמכו ואכלו ואף היו קונים לביתם כי היה מוכר במחירים זולים לעומת בני ברק, והנה לאחר כשנה בערב החג אשר בדרך כלל האברכים קונים ממנו ביררו על בהמה שמספרה חלק עם חותמות גלאט ואחד האברכים קנה ממנו לשון, ולאחר מכן נודע כי עוד אברך קנה ממנו לשון, ברגע ששמעתי הדבר מיד עוררתי הרי היית רק בהמה אחת חלק וכיצד מכר שני לשונות חלק לאברכים הרי אם היו לה שני לשונות היא טריפה אלא ודאי שהלשון השני אינו מהחלק, כמובן הדבר עורר חשד באדם והתחילו לחקור ולדרוש והתברר כי לצערנו היה לו מחסן צדדי אשר היה מאכסן בו הבשר עם חותמות גלאט והיה קונה בשר לא גלאט ומחתים בחותמת גלאט וכך היה מרמה את האברכים והתברר שניצלתי מאיסור מפאת הזהירות. ואכן סיפורים כאלה רבים הן לצערנו כך היה שוחט ביפו שמראהו חרדי לכל דבר והיו כולם סומכים עליו ולפני פטירתו זימן אנשים והודיעם שהוא מבקש סליחה כי הכשילם בבשר שאינו כשר, וכך התפרסם מעשה במונסי והצריכו להגעיל את כל הכלים, וכל זה מפני שסומכים על המראה והרושם החיצוני מבלי לחקור ולדרוש.

מוסר השכל:

עלה בידנו ללמוד מאברהם אבינו שהנחיל לנו הדרך כיצד האדם צריך לנהל את אורח חייו גם אם מדובר באדם שסומך עליו ומאמין בו בענייני ממונו כל שיש חשש נגיעה אינו יכול לסמוך עליו בענייני התורה והמצוות וכשרות, ואילו המציאות לצערנו נכנסים למסעדה או לחנות מבלי לבקש או לבדוק את תעודת הכשרות אם היא בתוקף ואיה הכשר יש לאדם ומסתפק בשאלה בעלמא האם יש הכשר ואם נענה שכן תיכף אוכל, כך הדבר ברכישת חפצי מצווה נוטה דעת האדם לסמוך על המראה או על עדות קלושה שהכל מהודר ולכן רוכש תפילין בלי לחקור ובלי לשאול ולברר ויתכן שבמקום מצווה עושה עבירה בכל יום שמברך ברכה לבטלה ואף נכלל בכלל קרקפתא דלא מנח תפילי רח"ל, וכך הדבר רבים רוצים לזכות את נשמת הוריהם בספר תורה ואינם מבינים מה קונים וסומכים בלי לברר ולצערנו יתכן ובמקום לזכות את הוריהם ההיפך מוספים להם חטאים של ברכות לבטלה, ולכן חובת האדם לפחות לברר ולחקור ולדרוש כמו שעושה בענייני הנצרכים לגופו אך לא יתכן להפך את היוצרות שלחלק שהוא זמני בעולם החולף נותן כל דעתו ומאמצו לברר ולחקור ולא לסמוך בכדי שהכל יהיה על צד הטוב ביותר, ואילו לחיי הנשמה חיי הנצח אינו נותן כלל את דעתו ואינו משקיע מאמץ וסומך על כל הבא ליד, הרי העולם הזה חולף ואינו לוקח בידו מאומה מכל מה שהשקיע כמאמר דוד המלך בתהלים פרק מט (יז) אֶל־תִּירָא פִּי־עֶשֶׂר אֵישׁ פִּי־רָבָה פְּבֹד פִּיתּוֹ : (יח) כִּי לֹא בָמוֹתוֹ יִקַּח הַקָּל לֹא־יִרְדּוּ אַחֲרָיו פְּבֹדִי : ואילו מעשיו הטובים ומצוותיו הם הנצחיים אשר ילוו אותו לעתיד, ולזאת לפחות ואף יותר עליו להדר ולהשקיע כמה שיותר בקיום התורה והמצוות כי זה כל תכליתו בעולמו.

החותם בברכת שבת שלום ומבורך
בידידות ואהבה מרדכי מלכא